

Warszawa, 18 września 2012 r.

Piotr Stachańczyk

Sekretarz Stanu

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Szanowny Panie Ministrze,

Fundacja Panoptykon dziękuje za ponowne zaproszenie do konsultacji społecznych projektu założeń projektu ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej. Z satysfakcją przyjęliśmy fakt, że niektóre z przedstawionych przez nas uwag w stanowisku z dnia 20 lipca 2012 r. zostały uwzględnione. Jednocześnie chcemy zaznaczyć, że część naszych uwag wciąż pozostała aktualna.

Szczególne znaczenie przywiązujemy w tym zakresie do konieczności dokonania każdorazowej oceny **adekwatności** i **proporcjonalności** przyznania konkretnym podmiotom uprawnień do używania określonych środków przymusu bezpośredniego w zestawieniu z ustawowymi zadaniami, jakie podmioty te wykonują. Uważamy, że przyznanie konkretnej służbie uprawnień powinno być poprzedzone głęboką analizą, czy rzeczywiście jest to niezbędne do realizacji zadań, jakie zostały jej przypisane. Takiej analizy nie przeprowadzono zarówno w poprzedniej, jak i obecnej wersji projektu¹.

Przed przejściem do przedstawienia szczegółowych uwag zwracamy uwagę, że zaproszenie do zgłaszania uwag dotarło do Fundacji dopiero w dniu 18 września, czyli w dniu wyznaczonym jako termin końcowy zgłaszania uwag. Będziemy wdzięczni za pozostawianie w przyszłości stronie społecznej dłuższego czasu na przygotowanie stanowiska.

1. Nowe środki przymusu bezpośredniego i sytuacje uprawniające do użycia konkretnych środków przymusu

Ponownie zwracamy uwagę, że poza niekwestionowanym celem ujednoczenia przepisów dotyczących stosowania przymusu bezpośredniego i broni palnej projekt **rozszerza** uprawnienia podmiotów upoważnionych do stosowania przymusu. Wskazują na to nowe środki przymusu, nieznane w dotychczasowym stanie prawnym, np. środki pirotechniczne o właściwościach ogłuszających lub olśniewających. Deklarowanym celem użycia środków pirotechnicznych ma być „podniesienie bezpieczeństwa działań np. zatrzymań wysokiego ryzyka poprzez ograniczenie możliwości działania osób zatrzymywanych lub kamuflowanie (odwrócenie) uwagi od właściwych działań własnych np. granaty hukowo-błyskowe (także z

¹ Na powyższy problem wskazało również Rządowe Centrum Legislacji (por. uwaga 27 w tabeli uwag sporządzonej po poprzednich konsultacjach).

zawartością gazu łzawiącego), petardy, granaty dymne”. Tymczasem, zgodnie z założeniami, stosowanie tych środków będzie możliwe w sytuacjach wymienionych w części III pkt 4.1. ppkt 2-3, 5-6, 10-11 i 14, czyli m.in. przeciwdziałaniu czynnościom zmierzającym do autoagresji osoby czy ochrony porządku i bezpieczeństwa na obszarach lub w obiektach chronionych.

Naszym zdaniem tak szeroko zakrojona dopuszczalność stosowania środków o właściwościach ogłuszających i ośniewających wymaga znacznie szerszego uzasadnienia wykazującego **adekwatność** stosowania tych środków w każdym z wymienionych w tych punktach przypadków. Jest to konieczne ze względu na fakt, że użycie środków pirotechnicznych o właściwościach ogłuszających lub ośniewających niesie za sobą ryzyko spowodowania nieodwracalnych skutków. Pragniemy przy tym podkreślić, że stosowanie środków pirotechnicznych we wskazanych punktach być może jest zasadne, jednak wymaga to uzasadnienia i dokładnej analizy.

2. Przyznane uprawnienia a ustawowe zadania podmiotów uprawnionych

Naszym zdaniem podstawowym problemem jest brak rzetelnej analizy zakresu uprawnień przyznanych konkretnym podmiotom pod kątem tego, czy dane uprawnienia rzeczywiście są konieczne do realizacji zadań ustawowych spoczywających na określonej formacji.

Aktualny pozostaje przykład uprawnień przyznawanych Państwowej Straży Łowieckiej, której ustawowym zadaniem jest ochrona zwierzyny, zwalczanie kłusownictwa oraz przestępstw i wykroczeń w zakresie łowiectwa oraz kontrola legalności skupu i obrotu zwierzyną. Zgodnie z projektem Państwowej Straży Łowieckiej przyznane zostanie prawo do stosowania takich środków przymusu bezpośredniego, jak pociski niepenetracyjne czy chemiczne środki obezwładniające, stosowane m.in. w celu pokonania biernego oporu osoby. W naszej opinii pokonywanie biernego oporu osoby nie jest związane z wykonywaniem ustawowych zadań tej formacji. Mamy również wątpliwości co do adekwatności środków przymusu, które mają służyć realizacji tych zadań.

3. Konsekwencje użycia środków przymusu bezpośredniego i broni palnej

Naszym zdaniem niezwykle ważne jest kompleksowe uregulowanie problemu działań funkcjonariuszy po użyciu środków przymusu bezpośredniego, łącznie z możliwością pociągnięcia do odpowiedzialności za ewentualne przekroczenie uprawnień konkretnych osób. Europejski Trybunał Praw Człowieka, w orzeczeniu Hristovi przeciwko Bułgarii², wskazał, że „jeśli w danych okolicznościach władze muszą wysłać na operację zamaskowanych funkcjonariuszy, wymaga się, aby nosili na sobie widoczne anonimowe znaki rozpoznawcze – np. numery lub litery – umożliwiające ich późniejszą identyfikację i przesłuchanie w związku z potrzebą zbadania sposobu przeprowadzenia operacji”.

Pozytywnie oceniamy propozycję szczegółowego dokumentowania użycia środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej przez pododdział zwarty. Jednakże protokoły, sporządzone przez funkcjonariuszy uprawnionych służb, nie powinny być jedynym źródłem informacji o wydarzeniu. Dlatego w naszej ocenie pożądanym byłoby zrealizowanie postulatu sformułowanego w cytowanym orzeczeniu Hristovi przeciwko Bułgarii. Widoczne, anonimowe znaki

---

² Orzeczenie Hristovi przeciwko Bułgarii z 11 października 2011 r., skarga nr 42697/05.

rozpoznawcze na mundurach zamaskowanych funkcjonariuszy ułatwiłyby osobie pokrzywdzonej dochodzić jej praw, np. poprzez złożenie zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przekroczenia uprawnień przez konkretnego funkcjonariusza³.

W imieniu Fundacji Panoptykon,

Katarzyna Szymielewicz

Prezeska

---

³ Na problem ten zwracaliśmy uwagę również podczas poprzednich konsultacji, jednak w tabeli uwag na ten postulat nie przedstawiono żadnej odpowiedzi.